

2010. M24T

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2010

TÍREOLAÍOCHT – ARDLEIBHÉAL

DÉ hAOINE, 11 MEITHEAMH – MAIDIN, 9.30 go 12.20

Scrúduimhir

Don Scrúdaitheoir amháin

Cuid a hAon Ceisteanna Gearrfhreagra	Marc Iomlán	Scr. Comh.	Scr. Ach.	Comh. Ach.
Ceist 1				
Ceist 2				
Ceist 3				
Ceist 4				
Ceist 5				
Ceist 6				
Ceist 7				
Ceist 8				
Ceist 9				
Ceist 10				
Ceist 11				
Ceist 12				
Marc Carnach				
Marcanna Dícheadaithe				
Marc Glan				

N.B. Ná déan dearmad an páipéar seo a thabhairt ar ais i dteannta do fhreagarleabhair nó caillfear marcanna.

CUID A hAON – CEISTEANNA GEARRFHREAGRA – 80 MARC

Freagair **DEICH** gceist.

Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc.

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SNA SPÁSANNA ATÁ ANN DÓIBH

1. Próisis Dromchla

Cuir an litir cheart sna spásanna thíos chun an próiseas atá ar bun i ngach ceann de na fótagraif thuas a shainiú.

Fótagraf	Litir
Reo is coscairt	
Scríobchaitheamh	
Gníomhaíocht an duine	
Carbónáitiú	

[8m]

2. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50,000 de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis agus an eochair eolais a thugtar leis an pháipéar seo.

Scríobh an freagra ceart ar **gach ceann** acu seo a leanas sna spásanna thíos:

- (i) Tabhair an t-ainm ceart ar chineál **amháin** teorann a thaispeántar ar an léarscáil.

- (ii) Tabhair an t-ainm ceart ar ‘Waymarked Walk’ (*Siúlbealach le comharthaí*) amháin a thaispeántar ar an léarscáil.

- (iii) Tabhair tagairt eangaí sé fhiúir don ‘Mast’ (*Crann*) a thaispeántar ar an léarscáil.

- (iv) Cad iad na Seaniarsmaí atá le fáil ag na tagairtí eangaí seo a leanas?

S 430 284 _____ S 419 197 _____

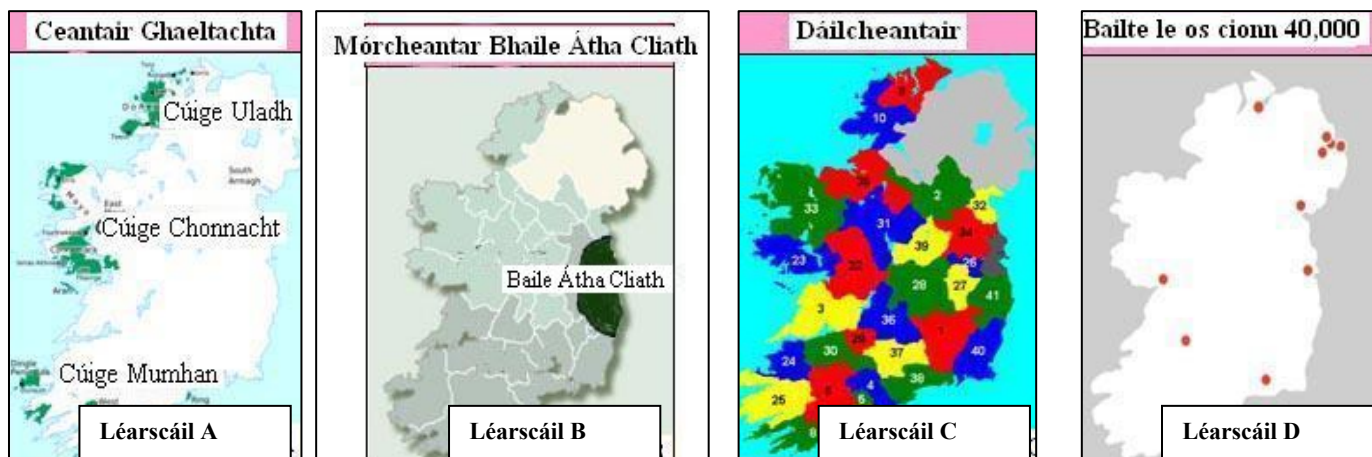
- (v) Tabhair tagairt eangaí sé fhiúir don stáisiún traenach i gCarraig na Siúire.

- (vi) Tá cumar dhá abhann ag an bpointe S 396 218. Cén **dá** abhainn iad?

Abhainn 1 _____ Abhainn 2 _____

[8m]

3. Cineálacha Réigiúin

Scríobh an litir cheart sa tábla thíos chun **gach** léarscáil thuas a mheaitseáil leis an gcineál réigiúin a léiríonn sí.

Cineál Réigiúin	Litir
Réigiún uirbeach	
Réigiún cultúir	
Croíréigiún	
Réigiún polaitiúil	

[8m]

4. Aerfótagraf agus Léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an t-aerfótagraf **agus** an léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a thagann leis an bpáipéar seo. Sa spás a thugtar scríobh an freagra ceart ar **gach ceann** acu seo a leanas:

- (i) Cad is ainm don abhainn a ritheann ón gcúlra ar chlé go dtí an tulra ar dheis san aerfótagraf?

- (ii) Cad is ainm don **dá** dhroichead san aerfótagraf?

Droichead 1 _____ Droichead 2 _____

- (iii) Cén pointe acu seo a leanas a raibh an ceamara os a chionn in airde nuair a tógadh an t-aerfótagraf?
Cuir tic leis an bhfreagra ceart.

S 385 228

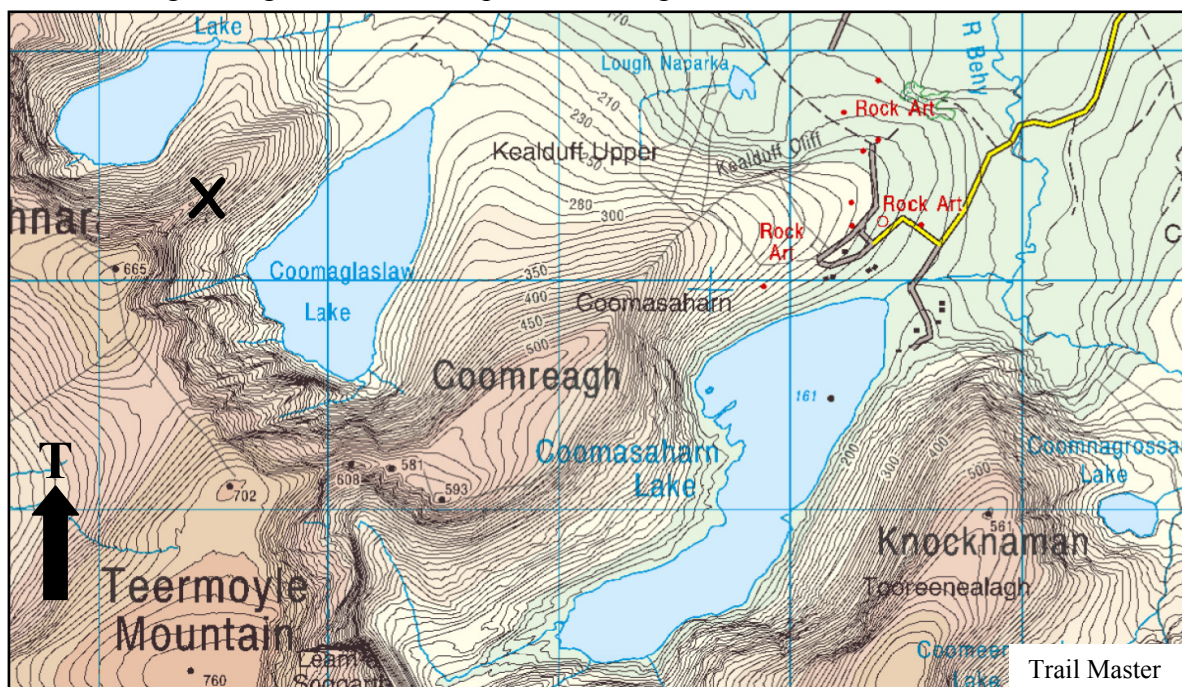
S 408 215

S 405 229

[8m]

5. Tírghnéithe Oighreacha

Scrúdaigh an sliocht as léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis thíos. Scríobh freagraí na gceistanna sna spásanna a thugtar.

(i) Tá dromchla an locha Coomasaharn Lake ag airde _____ méadar os cionn leibhéal na mara.

(ii) Cén cineál locha oighrigh é Coomasaharn Lake?

(iii) Cad é an t-ainm ceart ar an ghné a fhaightear ag X? Cuir tic sa bhosca ceart.

Airéit Moiréan Binn Phirimidiúil

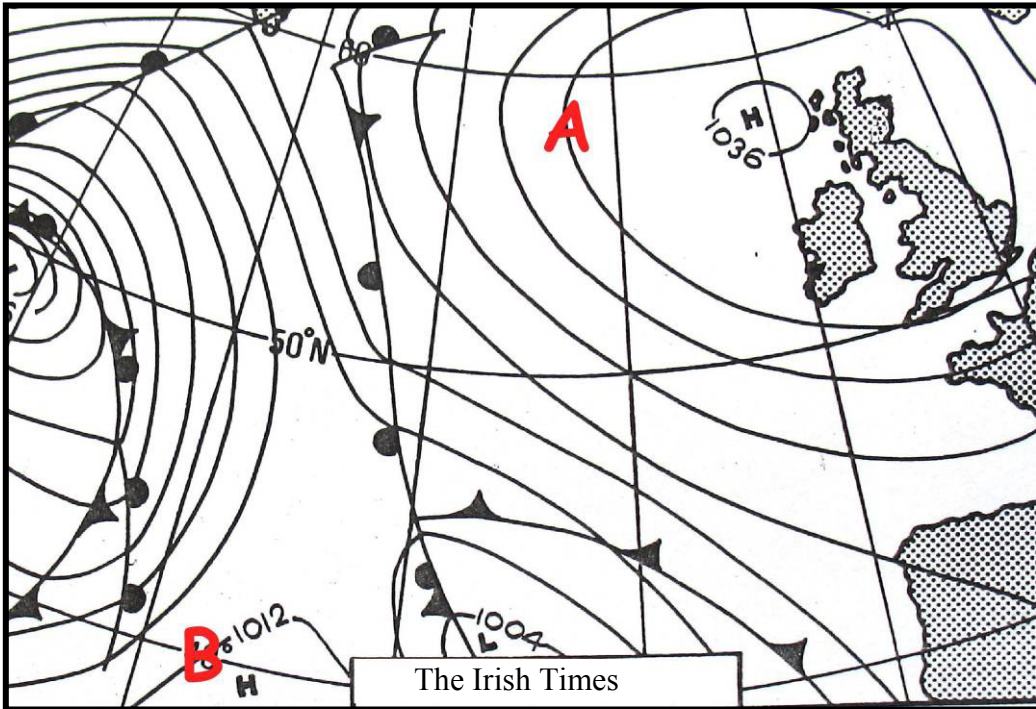
(iv) Cén treo acu seo a leanas ar ghluais an t-oighearshruth a mhúnlaigh Coomasaharn Lake amach as an imchuach? Cuir tic sa bhosca ceart.

Ó Thuaidh Soir ó Thuaidh
Siar Soir ó Dheas

[8m]

6. Cairt Aimsire

Taispeánann Cairt Aimsire an Atlantaigh thíos staid na haimsire i mí an Mheithimh. Scrúdaigh an chart agus freagair na ceistanna a leanas:

- (i) An bhfuil Éire faoi thionchar ag Lagrach nó ag Frithchíoclón?

- (ii) Ainmnigh an cineál líne atá ag **A** ar an léarscáil. _____
- (iii) Cad é an brú baraiméadrach ag **B** ar an léarscáil? _____
- (iv) Cé acu cur síos díobh siúd thíos is fearr a chuireann síos ar staid na haimsire os cionn na hÉireann?
Cuir tic sa bhosca ceart.

Báisteach leanúnach, trom nó éadrom

Ceathanna agus gaotha láidre

Aimsir shocair thirim agus teocht the.

[8m]

7. Talamhúsáid

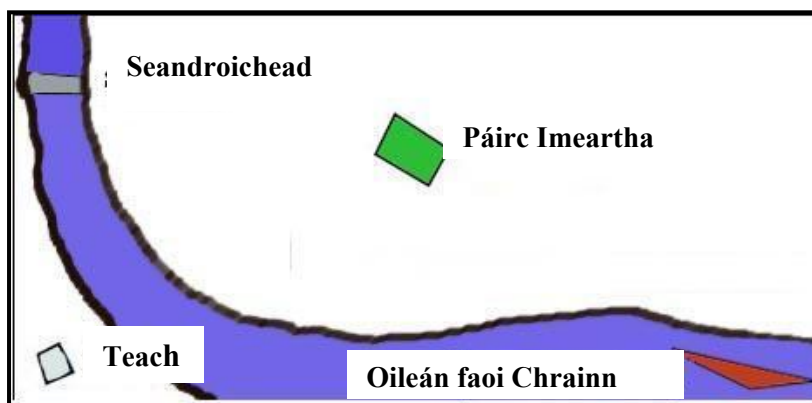
Meaitseáil gach litir a bhaineann le talamhúsáid i **gColún X** le huimhir feidhme i **gColún Y**. Tá meaitseáil amháin déanta duit.

Colún X Talamhúsáid		Colún Y Feidhm			
A	Teach	1	Miondíol	A	
B	Siopa áitiúil	2	Oideachas	B	1
C	Monarcha	3	Reiligiún	C	
D	Scoil	4	Riarachán	D	
E	Bóthar	5	Tráchtáil	E	
F	Séipéal	6	Aeraíocht	F	
G	Halla an Bhaile	7	Iompar	G	
H	Páirc imeartha	8	Cónaí	H	
I	Banc	9	Tionsclaíocht	I	

[8m]

8. Suíomh san Aerfótagraf

Scrúdaigh an tsracléarscáil thíos agus an t-aerfótagraf a thagann leis an pháipéar seo. Cuir in iúl sa bhosca thíos cén suíomh san aerfótagraf ina bhfuil gach gné díobh seo thíos. Bain úsáid as an nodaireacht aitheanta (cúlra ar clé etc.)

Gné	Suíomh
Seandroichead	
Teach	
Oileán faoi Chrainn	
Páirc Imeartha	

[8m]

9. Cineálacha carraige

Scrúdaigh na fótagraif de bhruthcharraigeacha **A** agus **B** thíos agus freagair na ceistanna a leanas:

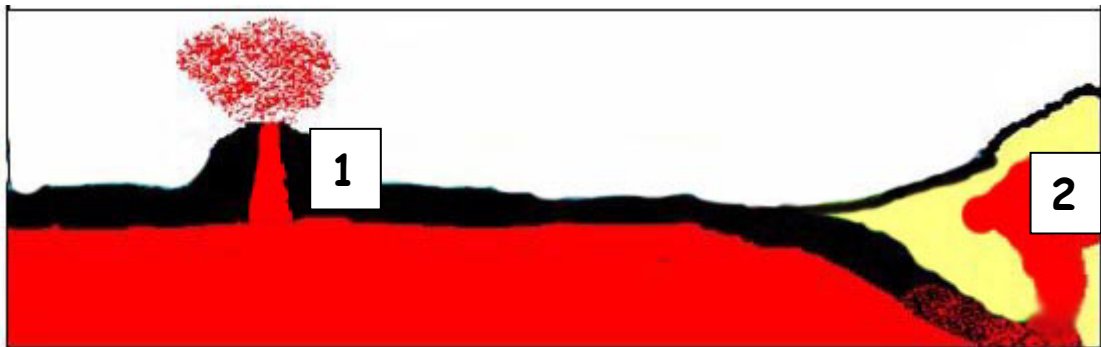

- (i) Ainmnigh gach carraig. Líon isteach na hainmneacha sna spásanna a thugtar.

Is é atá i gcarraig **A** ná _____

Is é atá i gcarraig **B** ná _____

- (ii) Scrúdaigh an léaráid thíos agus déan amach an áit a bhfoirmítear carraig **A** agus carraig **B**, a thaispeántar i gcuid a (i).
Cuir tic sa bhosca ceart i ngach cás.

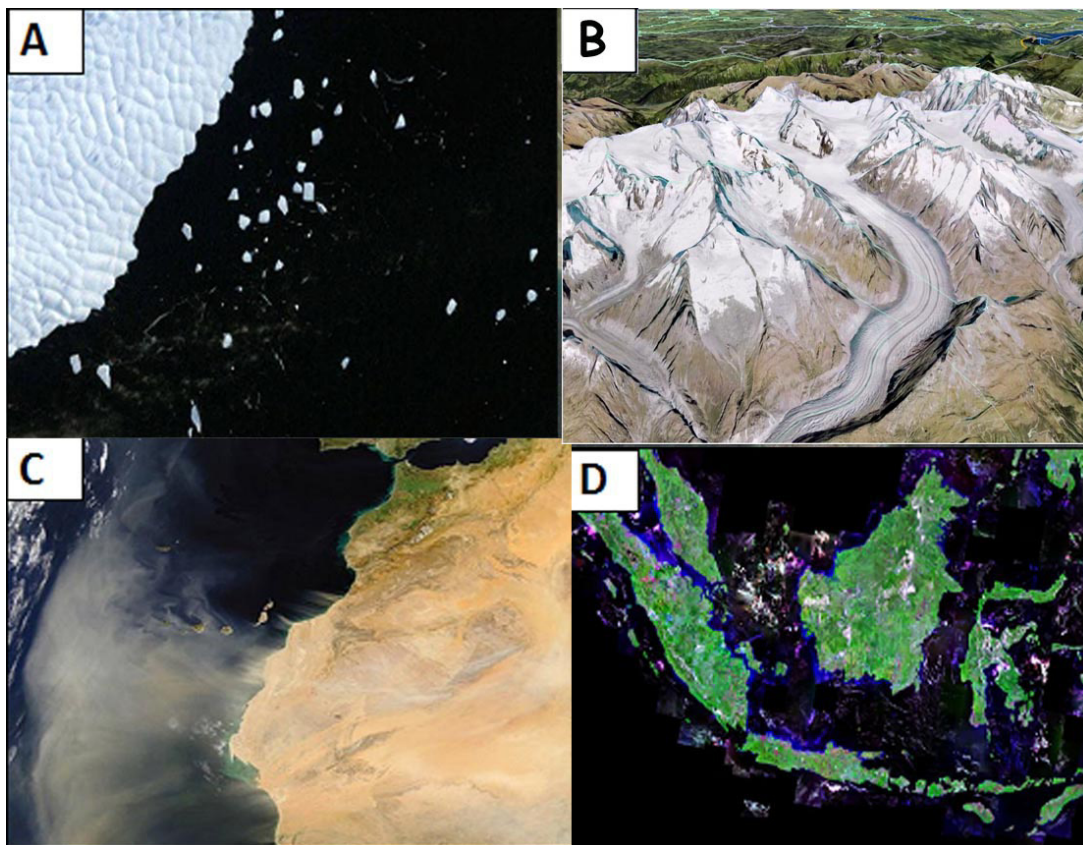

Foirmítear carraig **A** ag 1 nó 2

Foirmítear carraig **B** ag 1 nó 2

[8m]

10. Léirléamh Satailíte

Meaitseáil gach ceann de na híomhánna satailíte thuas leis an gcur síos uirthi sa tábla thíos. Cuir an litir cheart, **A** go **D**, sna spásanna a thugtar.

Íomhá	Litir
Stoirm ghainimh atá ag séideadh ón Sahára go dtí an tAtlantach.	
Cnoic oighir ag scor ón oighearchlúid sa Ghraonlainn.	
Stua oileánach na hIndinéise.	
Oighearshruth Alpach.	

[8m]

11. Staitisticí Iascaigh na hÉireann

Scrúdaigh an tábla thíos agus freagair na ceisteanna a leanas:

Táirgeadh Éisc in Éirinn 2002 – 2004 ina Milliúin Euro				
Bliain	Gabháil ar muir	Dobharshaothrú	Gabháil intíre	Táirgeadh Iomlán
2002	€209.9m	€125.2m	€5.5m	€340.6m
2003	€180.3m	€101.8m	€4.5m	€286.7m
2004	€180.9m	€100.5m	€5.0m	€286.4m

(i) Cad ba luach don Dobharshaothrú sa bhliain 2004? € _____m

(ii) Cén t-athrú a tháinig ar an táirgeadh iomlán éisc idir 2002 agus 2004?

€ _____m

(iii) Cé acu ceann de na hearnálacha a leanas inar tháinig meath ar tháirgeadh idir 2003 agus 2004?

Cuir tic sa bhosca ceart.

Gabháil ar muir Dobharshaothrú Gabháil intíre

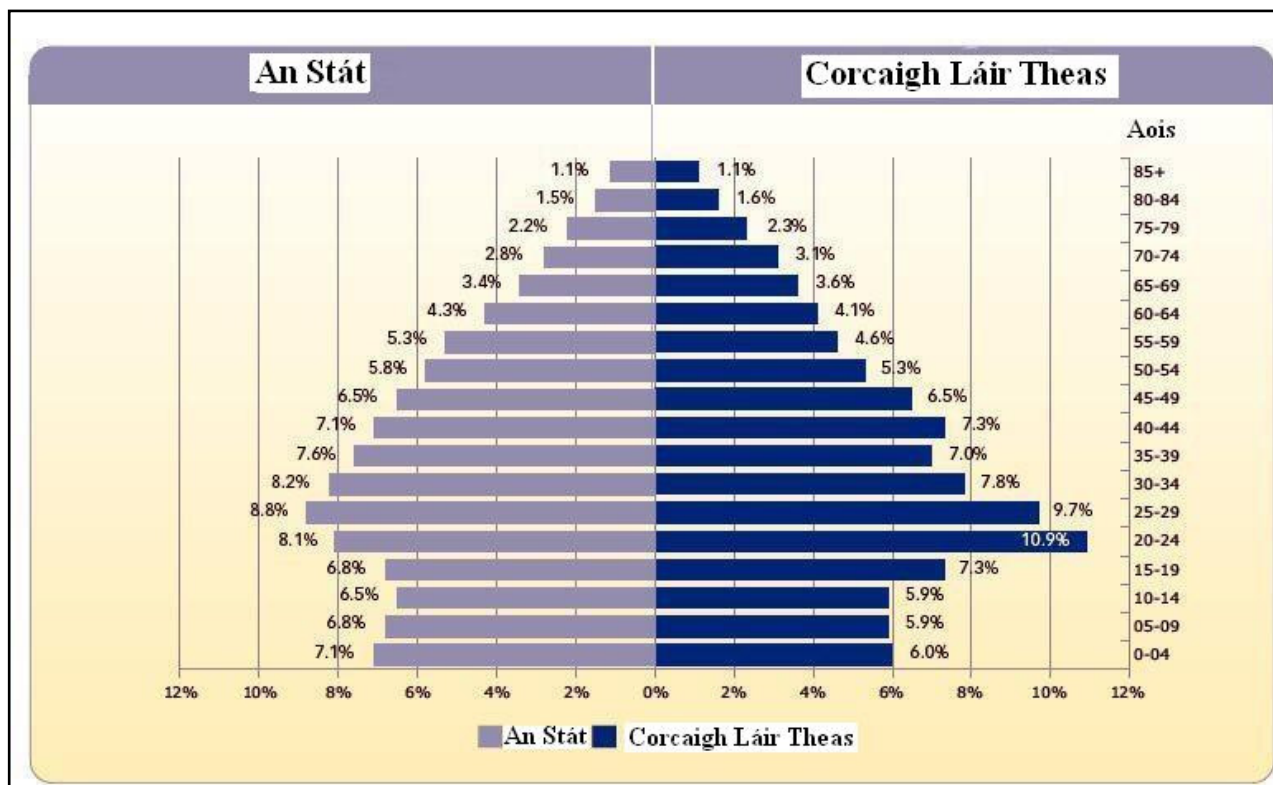
(iv) Cén t-ainm atá ar na horgánaigh mhicreascópacha a n-itheann an iasc san fharraige iad?

Scríobh an freagra ceart sa bhosca thíos.

[8m]

12. Léirléamh Grafaicí

Scrúdaigh an ghrafaic dhaonra do Phoblacht na hÉireann (An Stát) agus do Chorcaigh Láir Theas 2006 agus freagair na ceistanna sna spásanna a thugtar.

www.oireachtas.ie

- (i) Cén t-aoisghrúpa ina bhfuil an céatadán iomlán is mó de dhaonra an Stáit?

- (ii) Cad é an céatadán iomlán den daonra san aoisghrúpa 35-39 i gCorcaigh Láir Theas?

- (iii) Cén céatadán de dhaonra Chorcaí Láir Theas atá os cionn 65 bliain?

- (iv) Cén difríocht daonra atá idir Corcaigh Láir Theas agus an Stát san aoisghrúpa 20-24?

[8m]

CUID A DÓ – CEISTEANNA STRUCHTÚRTHA agus AISTE – 320 MARC

Ní mór duit tabhairt faoi **CHEITHRE** cheist, mar seo a leanas:

- **DHÁ** cheist as **Roinn 1**:
 - Ceist **amháin** as na Ceisteanna 1, 2 agus 3
- AGUS**
- Ceist **amháin** as na Ceisteanna 4, 5 agus 6
- Ceist **AMHÁIN** as **Roinn 2**
- Ceist **AMHÁIN** as **Roinn 3**

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SA FHREAGARLEABHAR

ROINN 1 – CROÍ-AONOID

Na Ceisteanna 1 go 6

NÍ MÓR duit tabhairt faoi **DHÁ** cheist:

CEIST AMHÁIN as **Patrúin agus Próisis sa Chomhshaol Fisiceach**

AGUS

CEIST AMHÁIN as **Tíreolaíocht Réigiúnach**

PATRÚIN AGUS PRÓISIS SA CHOMHSHAOL FISICEACH

Na Ceisteanna 1 go 3

Freagair ceist **AMHÁIN**

Ceist 1

A. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a thagann leis an pháipéar seo. I do fhreagarleabhar, tarraing sracléarscáil **ar leathscála** den limistéar a thaispeántar. Ar an léarscáil sin, marcáil agus ainmnigh **gach ceann** acu seo a leanas:

- Tírghné amháin a cruthaíodh le próisis an tsil-leagain abhann
- V-ghleann abhann
- Limistéar a bhfuil gréasán draenála treilíse ann
- Cúrsa iomlán an Glen River (*Abhainn an Ghleanna*).

[20m]

B. Forbairt Tírghnéithe

Freagair (i) nó (ii)

- (i) Scrúdaigh, le cabhair léaráid(i) lipéadaithe, na próisis a raibh foirmiú tírghné chreimthe **nó** tírghné sil-leagain **amháin** in Éirinn mar thoradh orthu.

NÓ

- (ii) Déan cur síos ar phróiseas ollghluaiseachta **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air, agus mínigh é.

[30m]

C. Carraigeacha

Scrúdaigh, agus tú ag tagairt do shamplaí as Éirinn, foirmiú na gcarraigeacha meiteamorfacha.

[30m]

Ceist 2

A. Tírdhreach Carstach

Scrúdaigh an fótagraf agus freagair na ceisteanna a leanas i do fhreagarleabhar:

- (i) Cad is ainm don ghné marcáilte **A**?
- (ii) Cad is ainm don ghné marcáilte **B**?
- (iii) Cad is ainm don ghné fhoriomlán san fhótagraf?
- (iv) Ainmnigh próiseas **amháin** a chuidigh le foirmiú na ngnéithe seo.
- (v) Ainmnigh an cineál carraige is mó a shamhlaítear leis na ngnéithe seo.

[20m]

B. Filleadh

Mínigh conas mar a chuidigh an staidéar ar theicteonaic phlátaí linn dáileadh domhanda na bhFillsléibhte a thuiscint.

[30m]

C. Idirghníomhaíocht an Duine

Déanann an duine idirghníomhaíocht le timthriall na gcarraigeacha i mórán slite. Pléigh seo agus tagairt agat d'idirghníomhaíocht **amháin** de chuid an duine a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

[30m]

Ceist 3

A. Creathanna Talún

Scrúdaigh an léarscáil thuas den chrith talún i Háítí in Eanáir 2010 agus freagair na ceistanna a leanas i do fhreagarleabhar:

- (i) Ba thoradh ar ghníomhaíocht ar imeall dhá phláta an chrith talún in Háítí. Cén **dá** phláta a bhí i gceist?
- (ii) Cén cineál éisc ba chúis leis an gcrith talún?
- (iii) Déan cur síos ar an éasc ba chúis leis an gcrith talún.
- (iv) Cén ghníomhaíocht theicteonach sa chrios fodhuchtaithe, a chruthaigh an stua oileánach ar an léarscáil?

[20m]

B. Idirghníomhaíocht an Duine

Agus tagairt agat do shampla a bhfuil staidéar déanta agat air, déan cur síos agus míniú ar shlí **amháin** a ndéanann an duine iarracht ar thionchar nó smacht a bheith aige ar phróisis nádúrtha. Déan tagairt i do fhreagra do cheann **amháin** acu seo a leanas:

- Próisis abhann
- Próisis mhuirí
- Ollghluaiseacht.

[30m]

C. Tírdhreach Carstach

Agus tagairt agat do thírdhreach na hÉireann, scrúdaigh na próisis a raibh tionchar acu ar fhorbairt tírdhne **amháin faoi thalamh** i gceantar carstach.

[30m]

TÍREOLAÍOCHT RÉIGIÚNACH

Na Ceisteanna 4 go 6

Freagair ceist AMHÁIN

Ceist 4

A. Réigiúin na hÉireann

I do fhreagarleabhar, tarraing léarscáil imchrutha **d'Éirinn**. Ar an léarscáil sin, taispeáin agus ainmnigh iad seo a leanas:

- (i) **Dhá** réigiún in Éirinn a bhfuil staidéar déanta agat orthu
- (ii) Lárionad uirbeach **amháin i ngach** réigiún
- (iii) Ghné **amháin** den tírdhreach fisiceach **i ngach** réigiún.

[20m]

B. Gníomhaíochtaí Geilleagracha

Scrúdaigh na tosca a mbíonn tionchar acu ar fhorbairt gníomhaíocht gheilleagrach threasach **amháin i réigiún Eorpach (nach bhfuil in Éirinn)** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

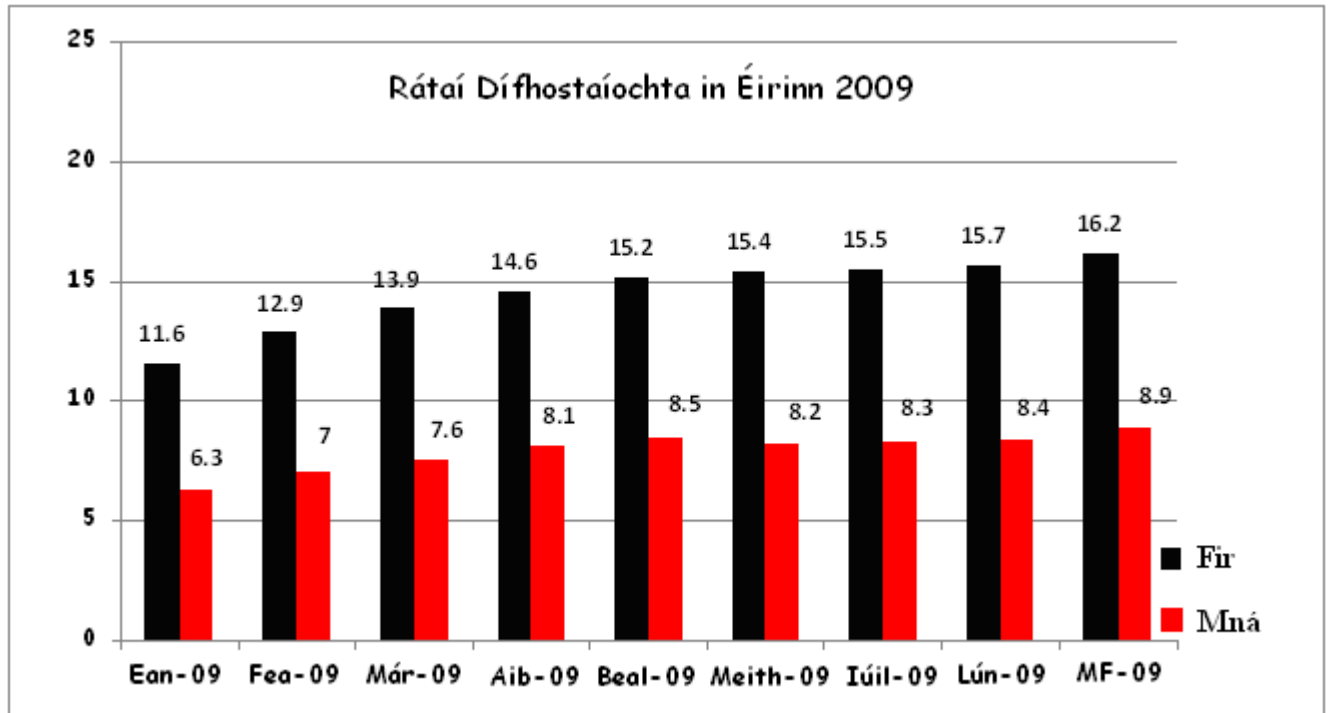
C. Cultúr

Déan cur síos agus míniú ar thábhacht an chultúir i sainiú **aon réigiún** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Ceist 5

A. Dífhostaíocht in Éirinn

Scrúdaigh na sonraí sa chart thuas a thaispeánann na rátaí dífhostaíochta míosúla in Éirinn agus freagair na ceisteanna a leanas:

- Cén t-ardú a tháinig ar ráta dífhostaíochta na bhfear ó Eanáir go Meán Fómhair?
- Cén t-ardú a tháinig ar ráta dífhostaíochta na mban ó Eanáir go Meán Fómhair?
- Cad é an difríocht idir ráta iomlán dífhostaíochta na bhfear agus na mban ó Eanáir go Meán Fómhair?
- Cén mhí ina raibh an difríocht ba mhó idir rátaí dífhostaíochta na bhfear agus na mban?
- Mínigh go hachomair cúis **amháin** a raibh an t-ardú ar chéatadán na bhfear dífhostaithe ná níos mó ná an t-ardú ar chéatadán na mban.

[20m]

B. Réigiúin Uirbeacha

Scrúdaigh forbairt limistéar uirbeach **amháin** in aon **réigiún in Éirinn** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

C. Talmhaíocht

Déan cur síos agus míniú ar **dhá** thoise ar bith a mbíonn tionchar acu ar fhorbairt na talmhaíochta i **Réigiún Ilchríochach / Fo-ilchríochach** taobh amuigh den Eoraip a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Ceist 6

A. Réigiúin Eorpacha

I do fhreagarleabhar, tarraing léaráid imchrutha de **Réigiún Eorpach (nach bhfuil in Éirinn)** agus a bhfuil staidéar déanta agat air. Ar an léarscáil sin, taispeáin agus ainmnigh iad seo a leanas:

- (i) **Dhá** ghné fhisiceacha sa réigiún
- (ii) **Dhá** lárionad uirbeacha sa réigiún.

[20m]

B. Réigiúin na hÉireann

Is mó toisc a shainíonn réigiún. Ina measc, tá:

- Tosca Geilleagracha
- Tosca Daonna
- Tosca Fisiceacha.

Mínigh conas a shainigh ceann **amháin** de na tosca thuas **Réigiún in Éirinn** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

C. Réigiúin Eorpacha

Déan cur síos agus míniú ar **dhá** thoise ar bith a mbíonn tionchar acu ar fhorbairt gníomhaíochtaí geilleagracha tánaisteacha i **Réigiún Eorpach (nach bhfuil in Éirinn)** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

ROINN 2 – TOGHAONAI

Na Ceisteanna 7 go 12

NÍ MÓR duit tabhairt faoi aon cheist **AMHÁIN** as

Patrúin agus Próisis i nGníomhaíochtaí Geilleagracha

NÓ

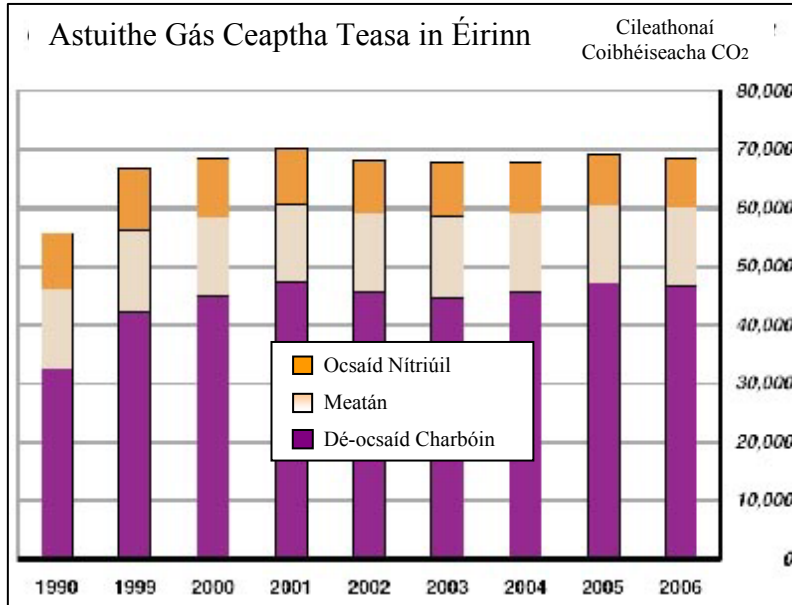
Patrúin agus Próisis i gComhshaol an Duine

PATRÚIN AGUS PRÓISIS I nGNÍOMHAÍOCHTAÍ GEILLEAGRACHA

Na Ceisteanna 7 go 9

Ceist 7

A. Tionchar Timpeallachta

Scrúdaigh an graf thuas agus freagair na ceisteanna a leanas i do fhreagarleabhar:

- Cé acu gás ceaptha teasa is mó a fhaightear sna hastuithe gás in Éirinn?
- Cén bhliain inar astaigh Éire 70,000 cileathonáí d'astuithe gás ceaptha teasa?
- Cad í an treocht in astuithe na hÉireann idir 1990 agus 2001?
- Mínigh cúis **amháin** ar chóir d'Éirinn líon na n-astuithe gás ceaptha teasa a laghdú.

[20m]

B. Cuideachtaí Ilnáisiúnta

Scrúdaigh an t-aerfótagraf agus an léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a thagann leis an pháipéar seo.

Agus fianaise ó léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis **agus** ón aerfótagraf á n-úsáid agat, mínigh **trí** chúis a mbeadh Carraig na Siúire ina suíomh oiriúnach do chuideachta ilnáisiúnta.

[30m]

C. Domhandú

Mínigh iarmhairtí an domhandaithe ar gheilleagar tíre i mbéal forbartha a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

[30m]

Ceist 8**A. Forbairt Gheilleagrach****An Treoiruimhir Forbartha Daonna (TFD)**

Tír	TFD
An Iorua	0.97
Éire	0.92
An Éigipt	0.70
An India	0.61
An tSaimbia	0.48
An Nígir	0.34

Scrúdaigh na sonraí sa tábla thuas a thaispeánann TFD tíortha airithe sa bhliain 2007.

- (i) Bain úsáid as **grafpháipéar** chun graf oiriúnach a tharraingt chun na sonraí seo a léiriú.
- (ii) Tá leibhéal na litearthachta ar cheann de na táscairí a úsáidtear chun an TFD a ríomh. I do fhreagarleabhar, ainmnigh **dhá** tháscaire eile a úsáidtear.

[20m]

B. Geilleagar Forbartha

Mínigh fás geilleagair fhorbartha **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air faoi cheann amháin nó níos mó de na teidil a leanas:

- Seirbhísí airgeadais
- Turasóireacht
- Meath tionsclaíochta.

[30m]

C. Coimhlintí Leasa

Scrúdaigh conas a d'fhéadfadh coimhlint a theacht chun cinn idir leasa áitiúla agus leasa domhanda nuair a dhéantar saothrú ar acmhainn ar chúiseanna eacnamaíochta. I do fhreagra déan tagairt do shampla de choimhlint dá leithéid a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

[30m]

Ceist 9

A. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis agus an Líonra Iompair

Scrúdaigh an léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a thagann leis an pháipéar seo.

I do fhreagarleabhar tarraing sracléarscáil **ar leathscála** den limistéar a thaispeántar. Ar an léarscáil sin, taispeáin agus ainmnigh iad seo a leanas:

- Limistéar faoi fhoirgnimh i gCarraig na Siúire
- Bóthar an N24
- Bóthar an R697
- Líne Iarnróid.

[20m]

B. Beartas an Aontais Eorpaigh

Scrúdaigh conas a d'imir mórbheartas **amháin** de chuid an Aontais Eorpaigh tionchar ar fhorbairt gheilleagrach na hÉireann.

[30m]

C. Forbairt Inbhuanaithe

Pléigh na buntáistí timpeallachta agus geilleagracha a bhaineann le húsáid a bhaint as foinsí in-athnuaite fuinnimh.

[30m]

PATRÚIN AGUS PRÓISIS i gCOMHSHAOL AN DUINE

Na Ceisteanna 10 to 12

Ceist 10

A. Daonra

Dlús Daonra

Tír	Dlús Daonra
Éire	62
An Bhrasaíl	22
An Chéinia	64
An tSualainn	21
Mailí	10
Meicsiceo	54

Scrúdaigh na sonraí sa tábla thuas a thaispeánann dlús daonra tíortha áirithe sa bhliain 2007.

- (i) Bain úsáid as **grafpháipéar** chun graf oiriúnach a tharraingt chun na sonraí seo a léiriú.
- (ii) I do fhreagarleabhar mínigh an téarma ‘dlús daonra’.

[20m]

B. An Imirce agus Éire

Scrúdaigh **dhá** mhórathrú a tháinig ar phátrúin na himirce in Éirinn le céad bliain anuas.

[30m]

C. Lonnaíocht Stairiúil

Scrúdaigh an léarscáil 1:50,000 de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis, de Charraig na Siúire, a thagann leis an bpáipéar seo.

Agus fianaise ón léarscáil á húsáid agat, déan cur síos agus míniú ar **thrí** shampla dhifriúla de lonnaíocht stairiúil atá le feiceáil ar an léarscáil.

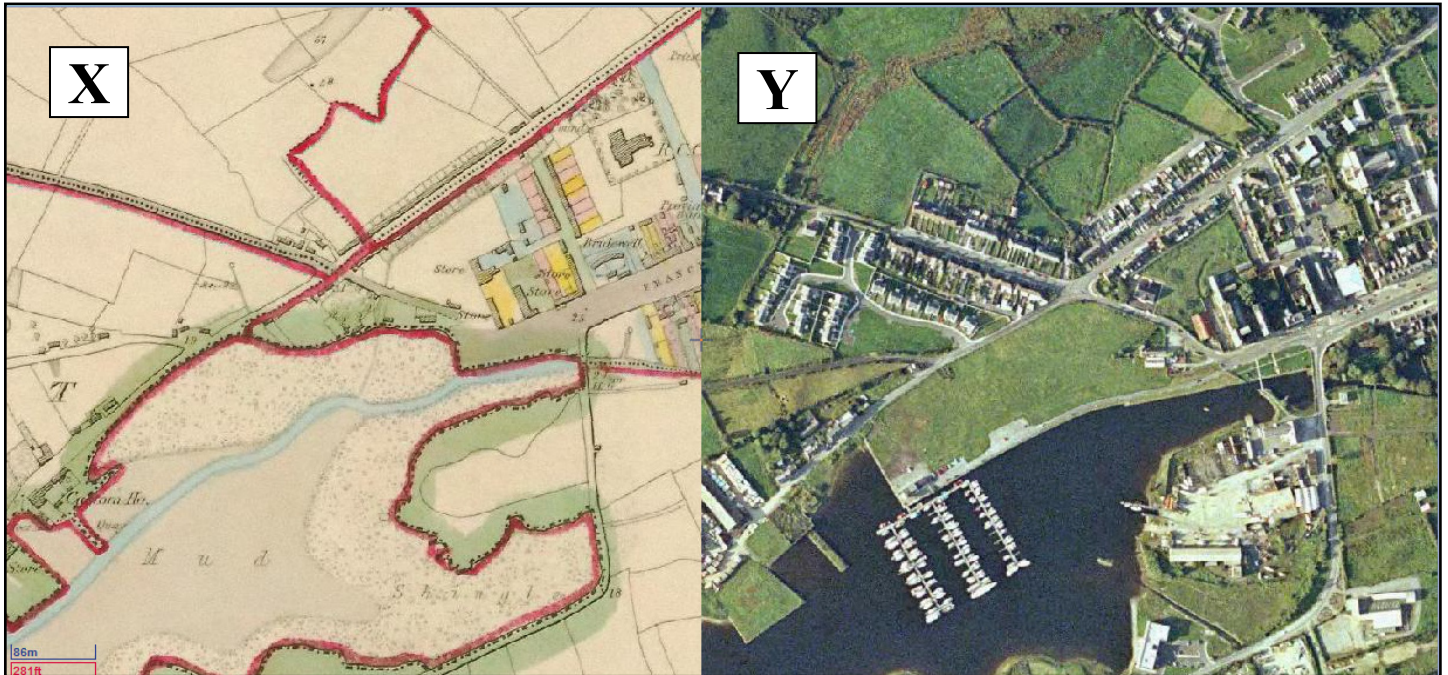
[30m]

Ceist 11

A. Dinimic na Lonnaíochta

Léarscáil de chuid na Suirbhéireachta
Ordanáis ó na 1830aidí

Aerfótagraf a tógadh le déanaí

Léarscáileanna Scoilnet

Scrúdaigh an sliocht as an léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis ó na 1830aidí, de Chill Rois, a bhfuil an lipéad X air agus aerfótagraf den cheantar céanna, a bhfuil an lipéad Y air, a tógadh le déanaí, thuas.

I do fhreagarleabhar, tarraing sracléarscáil den aerfótagraf a bhfuil an lipéad Y air thuas. Ar an léarscáil sin, marcáil agus ainmnigh iad seo a leanas:

- Imeallbord an lae inniu
- Muiríne agus báid ann
- **Dhá** thalamhúsáid a tháinig chun cinn ó na 1830aidí i leith.

[20m]

B. Fadhbanna Uirbeacha

- (i) Mínigh an téarma ‘plódú tráchta’.
- (ii) Mínigh **dhá** mhodh a úsáidtear chun an plódú tráchta a shárú. Úsáid samplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu i do fhreagra.

[30m]

C. Cathracha sa chuid sin den Domhan atá i mbéal Forbartha

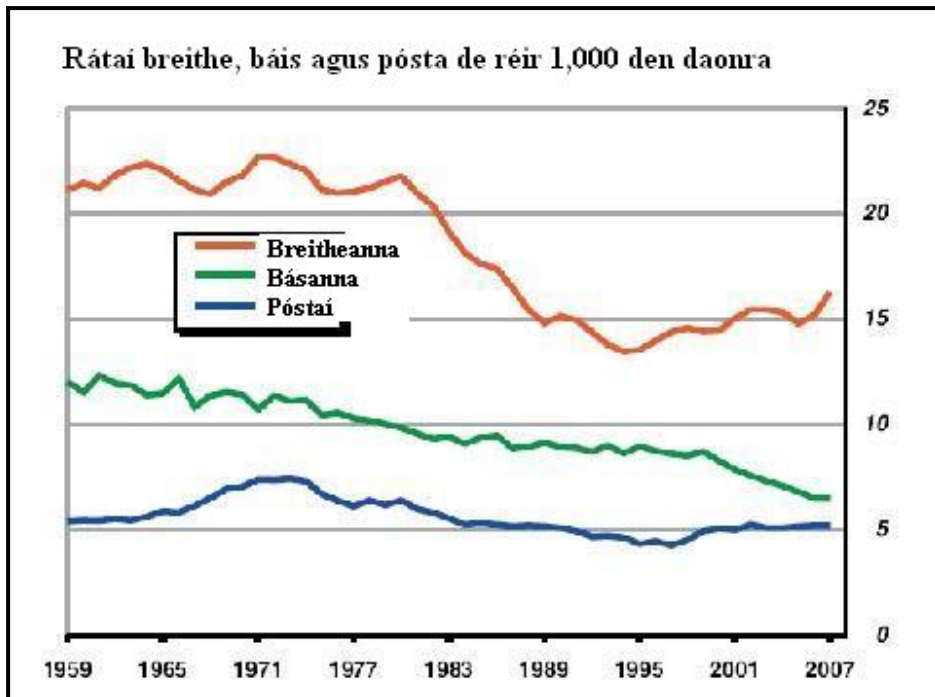
‘Tagann fadhbanna chun cinn de réir mar a théann lárionaid uirbeacha i méid agus de réir mar a fhásann said.’

Pléigh an ráiteas seo agus tagairt agat do chathair **amháin** sa chuid sin den domhan atá i mbéal forbartha a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

[30m]

Ceist 12

A. Athrú Daonra

Scrúdaigh an graf thuas agus freagair na ceisteanna a leanas i do fhreagarleabhar:

- (i) Cad é an ráta pósta in aghaidh an mhíle duine sa bhliain 1989?
- (ii) Cathain a thit an ráta báis faoi 10 in aghaidh an mhíle den chéad uair?
- (iii) Cad í an treocht ghinearálta sa ráta breithe idir 1983 agus 1985?
- (iv) Mínigh go hachomair an téarma ‘méadú nádúrtha’.

[20m]

B. Imirce

‘D’fhéadfadh sé go dtiocfadh saincheisteanna eitneacha agus reiligiúnacha chun cinn mar thoradh ar an imirce.’

Pléigh an ráiteas seo agus tagairt agat do shampla(i) a bhfuil staidéar déanta agat air/orthu.

[30m]

C. Lárionad

Scrúdaigh an léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis agus an t-aerfótagraf a thagann leis an pháipéar seo.

Agus fianaise ó léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis agus ón aerfótagraf á n-úsáid agat, taispeáin go bhfeidhmíonn Carraig na Siúire mar Lárionad nó mar lárionad margaidh don chúlchrioch máguaird.

[30m]

ROINN 3 - ROGHAONÁID

Na Ceisteanna 13 go 24

Freagair ceist **AMHÁIN**

N.B. Is fearr **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

Idirspleáchas Domhanda

13. Pléigh conas a d'fhéadfadh oibríochtaí na gCuideachtaí Ilnáisiúnta cur le leathnú na bearna eacnamaíche idir na tíortha i mbéal forbartha agus na tíortha forbartha. [80m]
14. Pléigh an tuairim gurb í an Trádáil Chóir seachas an Cúnamh an tslí is fearr chun dul i ngleic le héagothroime sa domhan. [80m]
15. Scrúdaigh na cúiseanna le saincheist timpeallachta dhomhanda **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi, agus na iarmhairtí atá uirthi. [80m]

Geo-éiceolaíocht

16. Scrúdaigh tionchar na haeráide ar shaintréithe bithóim **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air. [80m]
17. Scrúdaigh **dhá** shlí ina bhfuil gníomhaíochtaí an duine tar éis iarmhairt a bheith acu ar ithreacha. [80m]
18. Déan cur síos agus míniú ar airíonna cineál **amháin** ithreach a bhfuil staidéar déanta agat air. [80m]

Cultúr agus Ionnanas

19. Is réigiúin chultúir ar leith iad na ceantair Ghaeltachta. Pléigh é sin. [80m]
20. Scrúdaigh tábhacht na teanga **nó** an chreidimh mar tháscaire cultúrtha. [80m]
21. Pléigh ról na himirce in aon réigiún Eorpach a bhfuil staidéar déanta agat air. [80m]

Comhshaol an Atmaisféir agus na nAigéan

22. Déan cur síos agus míniú ar an gcúis a n-athraíonn saintréithe na haeráide le himeacht an ama. [80m]
23. Scrúdaigh tionchar na haeráide ar fhorbairt na turasóireachta in aon réigiún a bhfuil staidéar déanta agat air. [80m]
24. Déan cur síos agus míniú ar fhoirmiú lagrach ag na domhanleithid láir agus na pátrúin aimsire a ghabhann leo. [80m]

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán